

Retten til spesialpedagogisk hjelp og refusjon for barn i barnehage utenfor bostedskommunen

TOLKNINGSUTTALELSE | 15.11.2012

Selv om at det skal legges stor vekt på foreldrenes syn ved utformingen av tilbudet om spesialpedagogisk hjelp, har ikke foreldrene en selvstendig rett til å velge hvor hjelpen skal gis.

Dersom det foreligger avtale med nabokommunen om at den spesialpedagogiske hjelpen kan gis der, er det fortsatt bostedskommunen som har det juridiske, organisatoriske og finansielle ansvaret for den spesialpedagogiske hjelpen.

Gjelder

- [Barnehageloven - § 31 Rett til spesialpedagogisk hjelp](#)

Utdanningsdirektoratet har besvart en henvendelse fra Fylkesmannen i Vestfold, som ønsker en avklaring av retten til spesialpedagogisk hjelp for barn i barnehage utenfor bostedskommunen. Det ønskes videre en redegjørelse for kommunens refusjonsplikt for tiltak som er gjennomført uten forutgående godkjenning.

Adgangen til å få spesialpedagogisk hjelp utenfor bostedskommunen

Det er ikke noe krav om at den spesialpedagogiske hjelpen kun kan gis i barnehage eller til barn som går i barnehage. Tilbudet kan knyttes til barnehage, skole, sosiale og medisinske institusjoner og lignende, men det kan også organiseres som et eget tiltak, jf. opplæringsloven § 5-7 første ledd tredje punktum. Hvor og

hvordan den spesialpedagogiske hjelpen skal gis, avgjøres av bostedskommunen på bakgrunn av sakkyndig vurdering og foreldrenes ønsker så langt det lar seg gjøre, jf. §§ 5-3 og 5-4 siste ledd. Dersom det vurderes slik at hjelpen skal gis i barnehage, er det kommunen som er ansvarlig for å gi spesialpedagogisk hjelp uavhengig av om hjelpen gis i offentlig eller privat barnehage innen egen kommune.

Den spesialpedagogiske hjelpen kan også gis i barnehage i en annen kommune enn bostedskommunen. Dette fremgår indirekte av opplæringsloven § 13-1 andre ledd, hvor det fremgår at det kan fastsettes forskrift om refusjon av utgifter som andre kommuner har til grunnskoleopplæring, jf. forskrift til opplæringsloven § 18-1, som også omhandler spesialpedagogisk hjelp.

Vi legger til grunn at både barnet og foreldrene faktisk bor i "bostedskommunen". Barnet og dets foreldre har ikke krav på å få det spesialpedagogiske tilbudet utenfor bostedskommunen, og bostedskommunen kan heller ikke fatte vedtak om at den spesialpedagogiske hjelpen skal gis av en annen kommune uten avtale med denne. Utdanningsdirektoratet mener derfor i likhet med Fylkesmannen i Vestfold, at bestemmelsen i § 5-4 tredje ledd om at det skal legges stor vekt på foreldrenes syn ved utformingen av tilbudet om spesialpedagogisk hjelp, ikke gir foreldrene en selvstendig rett til å velge hvor hjelpen skal gis. Deres synspunkter skal vektlegges i kommunens vedtak om tildeling og organisering av spesialpedagogisk hjelp, men kommunen er ikke forpliktet til å følge foreldrenes ønske om at hjelpen gis i en annen kommune, for eksempel en privat barnehage, som i dette tilfellet.

Refusjon

Dersom det likevel foreligger avtale med nabokommunen om at den spesialpedagogiske hjelpen kan gis der, er det imidlertid fortsatt bostedskommunen som har det juridiske, organisatoriske og finansielle ansvaret for den spesialpedagogiske hjelpen. Av NOU:1995 18 punkt 36.2.1, jf. 36.3.2 og Ot.prp. nr. 46 (1997-1998) fremgår det at det finansielle ansvaret gjelder uavhengig av om de som er bosatte i kommunen får sin opplæring i eller utenfor kommunen. Det samme må gjelde ved spesialpedagogisk hjelp utenfor kommunen. Det er derfor fastsatt bestemmelser om adgangen til refusjon i opplæringsloven § 13-1 andre ledd, jf. forskrift til opplæringsloven § 18-1.

I forskrift til opplæringsloven § 18-1 bokstav a fremgår det at for barn som får spesialpedagogisk hjelp utenfor kommunen, betaler bostedskommunen "etter avtale." Bostedskommunen er definert som kommunen der foreldrene eller den forelder som har omsorg for barnet bor. Bostedskommunen fastsetter i disse tilfellene omfanget av den spesialpedagogiske hjelpen på bakgrunn av sakkyndig vurdering fra vertskommunen.

Utdanningsdirektoratet har avgitt en uttalelse 30. november 2010 om refusjonskrav i forbindelse med grunnskoleopplæring utenfor bostedskommunen, jf. forskrift til opplæringsloven § 18-1 bokstav a. Utdanningsdirektoratet viser til at § 18-1 bokstav a fastslår at bostedskommunen skal betale "etter avtale", og at dette må bety at det i utgangspunktet er avtalefrihet både i den forstand at det kan avtales at

refusjon ikke skal kreves, og med hensyn til hvilken måte refusjon eventuelt skal beregnes.

Fylkesmannen i Vestfold stiller videre spørsmål om bostedskommunens refusjonsplikt for tiltak som allerede er gjennomført uten forutgående avtale.

Som nevnt er det bostedskommunen som skal fastsette omfanget av den spesialpedagogiske hjelpen, og en refusjonsordning forutsetter således et vedtak/avtale mellom bostedskommunen og vertskommunen. I tolkningsuttalelse av 24. juni 2011 til forskriften § 18-1 har Utdanningsdirektoratet imidlertid uttalt at det i enkelte tilfeller kan oppfattes som urimelig at en kommune får tilskudd via rammen, mens en annen kommune har de faktiske utgiftene. Regelverket åpner derfor for at Fylkesmannen kan bestemme hvem som skal betale ved uenighet i slike tilfeller. Når det gjelder spesialpedagogisk hjelp vil Utdanningsdirektoratet likevel påpeke at denne, som nevnt, kan gis uavhengig av et barnehagetilbud, og Fylkesmannen bør derfor være varsomme med å gi pålegg om refusjon som innskrenker bostedskommunens handlefrihet på dette området.

Utdanningsdirektoratet vil avslutningsvis også gjøre oppmerksom på at barn som får spesialpedagogisk hjelp har rett til skyss etter opplæringsloven § 7-6 når det på grunn av særlige hensyn er nødvendig for å kunne ta imot denne hjelpen. Av Ot. prp. nr. 46 (1997-1998) s 177 fremgår det at dette kan være aktuelt i tilfeller hvor:

“(…)[f]oreldra til barn med spesialpedagogisk hjelp har vesentleg større byrder knytte til skyssen enn andre foreldre som har barn i barnehage. Det kan tenkjast tilfelle der tilbodet om spesialpedagogisk hjelp er så langt frå heimen at skyssen blir ei urimeleg stor byrd for foreldra. I slike tilfelle bør barnet ha rett til fri skyss. Dessutan bør barnet ha rett til fri skyss mellom barnehagen eller tilsvarande daginstitusjon og til ein annan stad der barnet får spesialpedagogisk hjelp. (…)